

SISÄMINISTERIÖLLE

ASIA

Lausunto annetusta luonnoksesta ohjeeksi pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminnasta.

Asianumero **VN/25138/2022**

LAUSUNNON ANTAJA

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry
Vernissakatu 6, 01300 Vantaa
Puh. (09) 867 8880
toimisto@spal.fi

LAUSUNTO

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry antaa asiassa seuraavan lausunnon:

1. YLEISTÄ

SPAL pitää luonnosta pääosin hyvänä ja onnistuneena. Altistumisen nostaminen osaksi ohjetta on erinomainen asia. Myös vaara-alueiden määrittely kaikissa pelastussukellustilanteissa on tervetullut lisä valtakunnalliseen ohjeeseen. On hyvä asia, että ohjeessa on korostettu turvallisuutta ja terveyttä.

2. SUKELLUSKELPOISUUS ONNETTOMUUSTILANTEESSA

Savu-, kemikaali- ja vesisukellus sekä pintapelastus ovat työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä.

Savusukelluksesta on säädetty ohjeen 7 luvussa. Ohjeen mukaan turvallinen työskentely savusukellusta edellyttävillä pelastustehtävillä edellyttää työntekijöiltä erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista. Yleisesti puhutaan savusukelluskelpoisuudesta.

Työnantaja vastaa turvallisuudesta ja terveydestä. Työnantajan on selvitettävä ja tunnistettava työstä, työajoista, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, jos niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle.

Työnantajalla tai tämän edustajalla on oltava kaikissa savusukellustehtävissä tieto pelastajien savusukelluskelpoisuudesta. Jos pelastustehtävään osallistuvalla ei ole savusukelluskelpoisuutta, hän aiheuttaa merkittävän turvallisuusriskin pelastettaville, työtovereilleen sekä itselleen.

Työnantajalla tai tämän edustajalla tarkoitetaan henkilöä, joka kulloisessakin tapauksessa vastaa pelastustoiminnan johtamisesta. Pelastustoimen johtajalla tulee olla tieto pelastustehtävään osallistuvien savusukelluskelpoisuudesta jo ennakolta. Jos henkilöllä ei ole tai tämä ei halua antaa tietoa kelpoisuudestaan, tällaista henkilöä ei tule käyttää savusukellustehtävissä.

SPAL katsoo, että em. vaatimus pelastustoimintaan osallistuvan henkilön kelpoisuudesta tulee nimenomaisesti kirjata osaksi ohjetta. Pelastustoiminnan johtajalla tulee kaikissa savusukellustehtävissä olla tieto tehtävään osallistuvien henkilöiden savusukelluskelpoisuudesta.

3. VASTUU TESTEISSÄ SATTUVISTA TAPATURMISTA JA VAMMAUTUMISISTA

Pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyvystä säädetään pelastuslain 39 §:ssä:

”Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastustoimintaan kuuluvien eri tehtävien edellyttämien perustaitojen ja kunnan tasosta sekä kuntotestien järjestämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.”

Luonnoksen 5.1.4. kohdan mukaan pelastajan fyysistä toimintakykyä arvioidaan pelastuslaitoksissa käytössä olevan ns. FireFit-menetelmän kuntoarvion eli FireFit-indeksin avulla. Kuntoarvio muodostuu polkupyöräergometrilla tehdyllä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa mittaavasta osiosta sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavasta osiosta. FireFit-järjestelmässä on täydentävänä testinä myös savusukellustestirataa koskeva osio.

Toimintakyky arvioidaan 1-3 vuoden välein toteutettavilla kuntotesteillä. Testeihin osallistuminen on käytännössä pakollista. Yleisesti tunnettu seikka on, että loukkaantumisariski pelastajien kuntotesteissä on varsin korkea. Työnantaja on vakuuttanut työntekijät työssä tapahtuvilta tapaturmilta pakollisella työtapaturmavakuutuksella.

Valitettavan usein vakuutuslaitos kuitenkin hylkää kuntotesteissä tapahtuneen loukkaantumisen korvaamisen. Kieltäytymisen syynä voi olla esimerkiksi tapaturmaelementin puuttuminen, alkanut degeneraatio tai vanha vamma.

SPAL katsookin, että työnantajan tulee kaikissa tapauksissa korvata vahingoittuneen terveydenhuollolliset kulut kuntotestien yhteydessä tapahtuneissa loukkaantumisissa.

Sillä ei ole merkitystä, onko loukkaantumisessa kyse tapaturmasta, sairastumisesta, vanhan sairauden pahenemisesta tai mistä tahansa muusta vammautumisesta. Työnantaja voi järjestää vakuutusturvan esimerkiksi ylimääräisellä vakuutuksella tai muulla parhaaksi katsomallaan tavalla.

4. SUKELLUSTASOT

Ohjeen kohdassa 7.3.1. on määritelty II-tason savusukeltajan vähimmäistoimintakyvyksi FireFit indeksi 3.0. Vastaavasti ohjeen kohdassa 7.3.2. I-tason savusukeltajien FireFit indeksin tulee olla vähintään tasolla 2.7.

Luonnoksen mukaan vaativin taso on jatkossa II-tason sukeltaja. Tämä määrittely on aiheuttanut SPALin jäsenistössä jonkin verran epä tietoisuutta. Yleisesti I-tasoa on totuttu pitämään korkeimpana ja vaativimpana tasona.

Vastaavasti kemikaalisukeltajien osalta vaativin taso on II-tason sukeltaja ennen I-tason kemikaalisukeltajaa.

5. MUUTA

Ohjeen kohta 8.5 (Kemikaalisukelluksen työtavat)

Ohjeessa on kirjattu:

”Kemikaalisukellukseen lähdettäessä on paineilmahengityslaitteessa tarpeellista olla paineilmaa vähintään 1500 litraa. Sukellusvalvoja kirjaa ennen sukellusta työparin paineilman paineen ja kellonajan. Kun sukellus on kestänyt 15 minuuttia, ilmoittaa sukellusvalvoja siitä työparille. Suojaparin riittävä hengitysilmamäärä kemikaalisukellusparin pelastamiseksi tulisi olla vähintään 1300 litraa.”

SPAL toteaa, että suojaparilla tulee olla tehtävässä sama ilmamäärä paineilmasäiliössä kuin sukeltavalla parilla. Sukeltavan parin pelastaminen voi olla pahimmillaan huomattavasti haasteellisempi tehtävä kuin varsinainen kemikaalisukellus. Lisäksi eriävät ilmamäärät saattavat aiheuttaa sekaannusta sukelluksen aikana.

Helsingissä 14.10.2022

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry

Kim Nikula
Järjestön johtaja SPAL
040 716 1805, kim.nikula@spal.fi

Pasi Jaakkola
Edunvalvontajohtaja SPAL
045 854 1989, pasi.jaakkola@spal.fi